

saul van messel
het heden laat verstek gaan
gedichten

saul van messel
het heden laat verstek gaan
gedichten

heemstede 1976

fons vitae

ik en mijzelf:
twee vijanden —
maar wij hebben
elkander lief

de dag blijft voor het hek staan

het heden laat
verstek gaan
de dag blijft
voor het hek staan

ook het langste leven pleegt slechts kruimeldiefstal op de
eeuwigheid

(spaarndam) de tijd tegenhouden / ik steek mijn duim in de klok

toekomst / nóg een langer verleden achter je hebben

poëtische plaatsbepaling / stilstaan bij het voorbijgaan

poëzie: geheugen in vacuumverpakking

préambule

mijn woorden schurken
tegen mijn herinnering
mijn geheugen jeukt

het hoogste
dat ik bereiken kan
dat de natuur
mijn poëzie nabootst

droom die verwarde
— ik voer in haar zog —
droom die mij sarde
— dagen zijn bedrog —

uit het ei
van zijn droom
brak bloedrood
de dageraad

dageraad:
rose vuren
die de nacht
achter zich laten
als houtskool
van verbrande uren

sla bloed uit de dag
sla bloed uit de nacht
liederen zuigen het op

palimpsest

tijdens mijn droom
op smaad betrapt
heb ik dat ene
woord geschrapt

vanochtend blijkt
met bruto geweld
de inkt er weer
van afgekrabd

verslapen

wat mij vandaag is overkomen
ik stond niet op en bleef maar dromen

want iedereen deed even stoer
alsof hij mij ontwaakt ervoer

totdat een kind dat echt bestond
zich stervend in mijn droom bevond

en ik verdwaasd toen ieder sliep
om hulp van mens en dokter riep

retour

de dromen die
mijn nacht bereiken
uit de revieren
van mijn jeugd

zullen daarstraks
mijn dag bestrijken
die mij een leven lang
als vroeger heugt

een lang voorbij-
gegaan bestaan
dit heden latend
in de waan

van dromen die
mijn dag bestrijken
eer zij opnieuw
mijn nacht bereiken

nachtmerrie

hier is het bewijs / dat ik ben vermoord
maar de ander / die alles heeft gehoord
dat ben ik zelf / die angstig krijs
— eerste en tweede persoon / èn het bewijs —
drieëenheid die laat / in de ochtend gewekt
het daglicht verraadt / ik ben ontdekt

meute

een jachthond sluipt
om mijn droom
de nacht snuift
naar onraad

dagopening

het kijkt in de spiegel
maar weet zich niet te plaatsen /
mijn ik dat uitgeput
ontwaakt van het weerkaatsen

masker achter eigen masker

masker achter eigen masker
er is telefoon
aan beide zijden
van mijn slaap

in de hemel komen / een dooddoener voor in de aarde komen

ik kan mij de dood nooit voorstellen als een jonge kerel /
waarom eigenlijk niet / hij is zo vreselijk actief

zelfmoord uitstellen / dodelijk

zelftucht / een genuanceerde vorm van zelfmoord

hij keek op zijn mislukte zelfmoordpoging terug als op een
heldendaad / menigeen die het wel gelukt was kon hem erom
benijden

na de dood het eeuwige leven (aldus de theoloog)
na het leven de eeuwige dood (aldus de wijsgeer)
eigenaardig dat ze beiden hetzelfde bedoelen

onbeschermd tegen necrologieën denk je als dode wel eens
de viventibus nil nisi male

zekerheden

geen dood zo schoon
als eens bezonnen
het leven
na de dood begonnen

eeuwige rust
eindeloos groot
en onbewust
dus zonder dood

sterfbed

zo kwam de dood
onhoorbaar stil
onzichtbaar klein
als een bacil

maar toen hij ging
was hij zo groot
dat al wat leeft
geen weerstand bood

minnelijke schikking

kom binnen dood
— bij voorbaat dank —
er ligt voor u
brood op de plank

ik at en dronk
zelf reeds voordien
— hadt gij mijn komst
dan niet voorzien —

ga zitten dood
ik ben niet bang
eet rustig brood
de weg is lang

— zeer tot mijn spijt —
hij kijkt mij aan
— heb ik geen tijd —
ik dring niet aan

maar fluister: dood
het is al laat
neem mee uw brood
voor straks op straat

stil gaat hij heen
een hard gelag
laat mij alleen
met weer een dag

hendrik oonk (1970)

hij vroeg vannacht
een dag of wat te leen
de dode vriend
die plotseling was heengegaan

— een dag of wat —
hij lachte als voorheen

vóórdat ik hem
moest laten gaan
vroeg ik hem
naar de zin
van deze dagen lenen

omdat zo liet
hij mij verlegen staan
ik steeds nog afscheid
van je wilde nemen

jaap wagemaker / materieschilder (1972)

toen god de wereld schiep
zocht hij in de riolen
naar touw en hout
en spijkers voor het kruis

met jezus samen
vond hij als idolen
twee jutezakken
en een dode muis

dan zongen zij
uit volle kelen
hier is het wonder
daar zijn de panelen

jichoes / ahnenstolz

rangen en standen

wie deert wat later / in de boekjes staat
de moeder van nijhoff / was heilssoldaat
de vader van slauerhoff / behanger-stoffeerder
en zijn vader koopman / en lompensorteerder

een leven zonder problemen zou ik niet aankunnen /
dat wil niet zeggen dat ik die problemen aankan

hoogmoed wat doe je na de val /
een ander spreekwoord zoeken

wanhoop doet leven

zuinig aan met wanhoop / met een kleine dosis kom je al heel ver

nood verleert bidden

vrij naar job / gegeven het leven voel ik me genomen

compromis

geen werkelijkheid
waaraan ik beter wende
dan dit bestand
van droom en van legende:

een vlam tussen
het blussen en de brand
verkoelde snippers
in haar blauwe hand

onverzoenlijk

in deze nacht
niet meer in dit bestaan
sta ik op wacht
ver hiervandaan

de poort heb ik
voorgoed gesloten
de stad is toch
allang vergaan

dan hoor ik stappen
van mijn eigen ik
die voor de muren
stil blijf staan

voor niemand zeg
ik vastbesloten
zal ooit die poort
meer open gaan

stambewustzijn

in het bos bij exloo

als de man
met de bijl
zich buigt
over de wortels
van de zojuist
gerooide boom
ben ik nog duizelig
van mijn val

historisch bewustzijn

boom
wat weten je wortels
van de bladeren
die ik opraap

dodenherdenking

4 mei 1973

wie denkt vandaag
aan hem en aan zijn vader

een n.s.b.-er
maar nu is hij dood

een doodgewone volksverrader
maar toch / zijn vader

bevrijdingsdag

5 mei 1973

o wimpers
van blinde ogen /
uit het ongeziene
hangt de dag
halfstok

bouwvallig

leunende tegen
de muur van
zijn geheugen
werd hij bedolven
onder het puin
van herinneringen

geografisch

ommelanden / mei 1946

herinneringen her en der
maar ik werd uitgeroeid
één gele jodenster
het koolzaad bloeit

de toekomst laat schaduwen achter in mijn verleden

autobiografisch / aposteriori menen dat het apriori menens was

de tijd heelt alle wonden / over littekens wordt niet gesproken

de tijd / het skelet van mijn dag

de droom / de ruggegraat van mijn nacht

leven / tijd lozen in het tijdeloze

de dag / het refrein van ons leven

zelfs de kortste dag is mij nog lang genoeg

jodenjongen

met mozes heb ik
het braambos aangestoken

moos / moos
scholden mijn buurtgenoten

boeren waarschuwden
tegen brandgevaar

en ik genoot weer
van het joodse jaar

al spelende in
westerbork en belsen

langs waterkanten
onder groene elzen

erev pesach / winschoten

de oude van thijn
met zijn houten poot
bracht ons in zijn kar
de koosjere waar

hij had een dochter
maar die ging dood
omtrent haar twaalfde
of dertiende jaar

het was wel wat vroeg
dat god haar riep
zei de rebbe maar wees
op de spaanse griep

waarom word ik haar
vannacht gewaar
zoals ze er uitzag
met pikzwart haar

want daar komt van thijn
met het lijk op zijn baar
en brengt als vanouds
ons zijn koosjere waar

en hoe ik me ook
van die beiden verwijder
ze zitten al aan
aan mijn dode seider

land van bartje

spoorlijn bij hooghalen

met mijn vervolgers
ben ik opgegroeid
ik mis ze

drouwen / herfst

wolken droppen
het jaargetijde
bange voorgevoelens
rapen het op

westerbork / „recreatie”

een school is met vakantie /
banken op banken
mijn herinnering is met vakantie /
klanken op klanken

sans rancune

in de gedempte buinermond
ligt een schuit op het droge
ik streef over haar buik
en fluister / huil maar niet
de volgende keer
neem ik water voor je mee

amsterdam / weesperstraat

een dode loopt mij rakelings voorbij
volwassen vrouw / gestorven toen als kind

ondeelbaar ogenblik stonden wij zij aan zij
haar hoofdtooi ongeduldig in de wind

waar kopen vrouwen na hun dood toch kleren
gekleed als zij mij naar de mode scheen

geen dood kon zich tegen mijn droom verweren
toen zij glimlachend in de mist verdween

uilenburg

rondslenteren
door je herinnering/
er is altijd
wel iemand thuis

ijmuiden

onbewoonbaar verklaarde woningen

door ruimten
uitgeleefd van plicht
achter met planken
dichtgespijkerd licht
knagen de ratten
heimelijke straten
naar het eindgericht

zandvoort

onder het duister
waait de wind
over de nacht
aait de zee

haarlem

een binnenstad
waarop de avond past
als het besterde deksel
op een bus met koekjes

het lamplicht dat
een trappenhuis verrast
beschijnt wat eikenhout
met christelijke boekjes

de jugendstil die
op de zolders wacht
wordt binnenkort naar
een catalogus gebracht

dan biedt een vreemdeling
in marken of in ponden
op weer een rest
van deze open wonden

heemstede

een hond
laat een
vrouw uit
zij zit
aan een
touw

domicilie

uit mijn venster
ziet iemand
dat ik wegga

waarheen
wil ik nog vragen

alibi

medelijdend voorwerp

als ik door het raam val
van mijn eerste naamval
hoor ik mijn accusatief:
ik heb je lief

bezin niet en begin niet

de taal kwam de woorden tekort / die de dichter te veel waren
geworden

existentieel ontevreden blijven / ook met iedere ontevredenheid

met het leven spelen / ook al speelt dat vals

opbrandend dichterschap / maar geen verzekering dekt de schade

intuïtie / mijn buitenwoordmotor

jezelf overwinnen / vae victis

verzet

opstandig tegen voortbestaan
verscheur ik wat niet is ontstaan
mijn handen die nerveus bewegen
houden onzichtbaar woorden tegen

presentielijst

soms leen ik als een niet bestaande
wat namen van een doodgevaande
dan zegt een vrouw: je hebt nog niet getekend
zij houdt mijn laatste twijfels gaande

identiteit

onbekende voorzaat
ik ben u ontwend
allereerste oorzaak
verholen tot het end

onbekende nazaat
gij zult mij nooit kennen
zaad zonder inspraak
wie zal er ooit aan wennen

waanzin / de gestorven vader vragen
of hij je soms wil inwisselen
tegen wat zaad

valse schaamte

in de marge van weleer
een afspraak met mezelf
(hij komt niet meer
het is al kwart voor elf)

vol innerlijk verweer
dwingt uiterlijk vertoon
dat ik mij excuseer
(hij weet niet waar ik woon)

regelmaat

mijn buren
die hun kinderen stoppen
in jaren die
ik nooit beleef

ik voel lichamelijk nog
hoe vingertoppen
mijzelf in eigen
jaren proppen

stromende tijd
die wel een eeuwigheid
zal duren

maar steeds
voor andere kinderen
van andere buren

sub rosa

hij wandelt met zijn gedicht
door zalen van licht

zij raken bij het gaan
elkander nauwelijks aan

het afscheid onverklaard
heeft het geheim geopenbaard

verzwegen achtergronden

embryo in moeders buik
langzaam vallend door haar luik

ondersteboven in een lied
niemand die het aan mij ziet

door mijn vader wel geëcht
maar als vondeling neergelegd

dan door een prinses gevonden
die mij heeft teruggezonden

ondergeschoven in een lied
niemand die het aan mij ziet

vrije vogel

op trek naar het noorden
op zoek naar het geheim
volgen wij de sporen
van het eeuwige rijm

zo zwerven wij voort
en komen nooit aan
op zoek naar het woord
op trek naar de waan

„cave”

opdat gij mij de dood instuurt
heb ik u voor vannacht gehoord

giftmenger die uw gift sorteert
en ruim op tijd de wijn chambreert

zodat ik die slechts raad behoef
zorgvuldig zijn bouquet beproef

eer ik u op mijn woord verzeker:
geen dood gaat boven deze beker

causa latet

aangeraakt door oerbegin
beroert zuivere poëzie
met haar vingertoppen
het einde der dagen

vis notissima

op weg naar
het grote vermoeden
aan woorden
doodbloeden

grafschrift

zijn fantasie was te groot
voor zijn toekomst
zijn geheugen te klein
voor zijn herinneringen

nagelaten bekentenis

ik ben het water
en mijn eigen dorst
ik ben de krater
en mijn lavakorst

poëzie / vermogensbelasting van een rijke fantasie

zelfs de zwakste twijfel blijkt sterker dan welke zekerheid
voordien

schoonste / schoonste in het hele land
wie was je spiegeltje aan de wand

ik zou mezelf zo graag eens zien als ik niet in de spiegel kijk

mijn ideaal / het avontuur zekerstellen

niet iedere ijsberg heeft het voorrecht een titanic te ontmoeten

startklaar voor de laatste 100 meter / er zijn weinig toeschouwers / er sneuvelt geen enkel record

als je helemaal zeker was van jezelf / zou je moeten streven
naar miskenning

in mijn ijver eigen glazen in te gooien / maak ik me wel eens
zorgen over mijn voorraad stenen

ware deugd / ondeugdelijke waar

practische theologie: met aards slijk
ben ik de hemel te rijk

de mens: de gedetineerde van het leven

das leben / das unding an sich

verder moeten: een stop-lap

makkers staakt uw wild geraas

j. n. van hall weigerde de iris van jacques perk voor **de gids** /
1881

willem kloos weigerde de eerste verzen van a. roland holst voor
de nieuwe gids / 1908

herman van den bergh weigerde marsmans debuut voor **het getij** /
1917

de redactie van **het woord** weigerde de eerste negen gedichten van
hans lodeizen / 1948

ik bedoel maar: aankomende literaten in dit gezegende land
hoedt u voor de tegemoetkomendheid van gevestigde tijdschrift-
redacteuren

inhoud

van de kaart	5
fons vitae	7
de dag blijft voor het hek staan	
aforismen	11
préambule	12/13
palimpsest	14
verslapen	15
retour	16
nachtmerrie/meute	17
dagopening	18
masker achter eigen masker	
aforismen	21
zekerheden	22
sterfbed	23
minnelijke schikking	24
hendrik oonk (1970)	25
jaap wagemaker/materieschilder (1972)	26
jichoës/ahnenstolz	
aforismen	29
compromis	30
onverzoenlijk	31
stambewustzijn/historisch bewustzijn	32
dodenherdenking/bevrijdingsdag	33
bouwwallig	34
geografisch	
aforismen	37
jodenjongen	38
erev pesach/winschoten	39

land van bartje	40
amsterdam/weesperstraat/uilenburg	41
ijmuiden/zandvoort	42
haarlem	43
heemstede/domicilie	44
alibi	
aforismen	47
verzet/presentielijst	48
identiteit/waanzin	49
valse schaamte	50
regelmaat	51
sub rosa	52
verzwegen achtergronden	53
vrije vogel	54
„cave”	55
causa latet/vis notissima	56
grafschrift/nagelaten bekentenis	57
aforismen	58/59
makkers staakt uw wild geraas	60

kolofon

het heden laat verstek gaan
verschijnt als eerste gedrukte bundel poëzie
van mijn eenmansuitgeverij
in een oplaat van 200 exemplaren

5 mei 1975 verscheen gestencild:
vagans judaeus / 10 joodse gedichten

heemstede 16 januari 1976

